

ДОСВІД ЗАЛУЧЕННЯ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ ДО ЗАНЯТЬ АДАПТИВНИМ СПОРТОМ

Вікторія Маринич, Ірина Когут

Національний університет фізичного виховання і спорту України, Київ, Україна

Анотація. Широкомасштабна збройна агресія росії проти України зумовила стрімке, безпрецедентне для країни в новітній історії зростання чисельності ветеранської спільноти. Такі демографічні зрушення вимагають відповідних змін державної політики, спрямованої на фізичне відновлення, психоемоційну стабілізацію та соціальну адаптацію колишніх військовослужбовців до умов цивільного життя. Проте бракує комплексного аналізу саме траєкторії залучення українських ветеранів до адаптивного спорту: моменту й контексту першого контакту зі спортивною активністю, ієрархії мотиваційних чинників і бажаної організаційної моделі супроводу.

Матеріали та методи. Емпіричну основу розвідки становлять результати онлайн-опитування 112 ветеранів російсько-української війни, проведеного Національним університетом фізичного виховання і спорту України у 2025–2026 рр. Інструментарій включав 14 структурованих запитань із закритими відповідями, множинним вибором та елементами відкритих коментарів. Використані: аналіз наукової літератури; індуктивний метод; синтез та узагальнення; методи математичної статистики (описова статистика (частоти, відсоткові розподіли)).

Результати. Задля вивчення досвіду залучення ветеранів війни до занять адаптивним спортом проаналізовані відповіді респондентів щодо розуміння поняття «адаптивний спорт»; попереднього спортивного досвіду ветеранів; періоди залучення до занять адаптивним спортом; джерела мотивації; вибір спортивних програм, відомих ветеранам і бажаних для занять; перспективні можливості, які відкриваються після залучення до занять адаптивним спортом; долучення членів сімей до занять.

Висновки. Аналіз досвіду залучення ветеранів війни до занять адаптивним спортом засвідчив як значний внутрішній потенціал ветеранської спільноти – мотиваційний, кадровий та організаційний, так і системні бар'єри: термінологічну неузгодженість, розрив між медичною реабілітацією та спортивним відновленням, дефіцит фахівців і обмежений доступ до інформації. Усунення цих бар'єрів потребує цільової державної політики, побудованої на моделі «рівний – рівному», та інфраструктури, забезпеченої кадровими й інформаційними ресурсами. Ветеранська спільнота є унікальним людським капіталом, який держава та громадянське суспільство мають підтримати, в тому числі через заняття адаптивним спортом.

Ключові слова: ветерани війни, фізкультурно-спортивна діяльність, інклюзивність, адаптивний спорт, залучення.

Viktoriia Marynych, Iryna Kohut

EXPERIENCE IN INVOLVING WAR VETERANS IN ADAPTIVE SPORTS ACTIVITIES

Abstract. The large-scale armed aggression of Russia against Ukraine has caused an unprecedented growth in the country's veteran community in recent history. Such demographic shifts require corresponding changes in state policy aimed at physical recovery, psycho-emotional stabilization, and social adaptation of former military personnel to civilian life conditions. However, there is a lack of comprehensive analysis of the trajectory of Ukrainian veterans' engagement in adaptive sports: the moment and context of first contact with sports activity, the hierarchy of motivational factors, and the desired organizational model of support.

Materials and methods. The empirical basis of the study consists of the results of an online survey of 112 veterans of the Russian-Ukrainian war, conducted by the National University of Physical Education and Sports of Ukraine in 2025–2026. The toolkit included 14 structured questions with closed-ended answers, multiple choice, and elements of open-ended comments. The following methods were used: analysis of scientific literature; the inductive method; synthesis and generalization; methods of mathematical statistics (descriptive statistics – frequencies, percentage distributions).

Results. To study the experience of veterans' engagement in adaptive sports, respondents' answers were analyzed regarding their understanding of the concept of "adaptive sport"; veterans' prior sports experience; the periods of engagement in adaptive sports activities; sources of motivation; the choice of sports programs known to veterans and desired for participation; prospective opportunities that open up after engagement in adaptive sports; and the involvement of family members in such activities.

Conclusions. The analysis of veterans' experience of engagement in adaptive sports demonstrated both the significant internal potential of the veteran community – motivational, human-resource, and organizational – and systemic barriers: terminological inconsistency, a gap between medical rehabilitation and sports-based recovery, a shortage of qualified specialists, and limited access to information. Overcoming these barriers requires a targeted state policy built on the "peer-to-peer" model, along with infrastructure supported by human and informational resources. The veteran community represents a unique human capital that the state and civil society must support, including through engagement in adaptive sports.

Keywords: war veterans, physical culture and sports activity, inclusiveness, adaptive sport, engagement.

Маринич В., Когут І. Досвід залучення ветеранів війни до занять адаптивним спортом

Sport Science Spectrum. 2026; 3: 69–79

DOI: <https://doi.org/10.32782/spectrum/2026-3-10>

Marynych V., Kohut I. Experience in involving war veterans in adaptive sports activities

Sport Science Spectrum. 2026; 3: 69–79

DOI: <https://doi.org/10.32782/spectrum/2026-3-10>

© Маринич В., Когут І., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Вступ. Широкомасштабна збройна агресія росії проти України зумовила стрімке, безпрецедентне для країни в новітній історії зростання чисельності ветеранської спільноти. На квітень 2026 р. Єдиний державний реєстр ветеранів війни включає понад 1777 тис. осіб, серед яких понад 152 тис. мають інвалідність, набуту внаслідок війни [1]. Такі демографічні зрушення вимагають відповідних змін державної політики: фізкультурно-спортивна діяльність дедалі частіше переходить із розряду допоміжного заходу до статусу одного з провідних інструментів реінтеграції ветеранів, оскільки вона комплексно впливає на фізичне відновлення, психоемоційну стабілізацію та соціальну адаптацію колишніх військовослужбовців до умов цивільного життя.

Проведені попередні дослідження авторами щодо міжнародного та національного досвіду організації інклюзивної фізкультурно-спортивної діяльності для ветеранів війни та членів їхніх сімей [5; 6; 7], спортивних пререференцій ветеранам війни [3] та систематичні огляди наукової літератури останніх років підтверджують позитивний вплив фізичної активності на психологічне благополуччя військовослужбовців, терапевтичний і соціальний потенціал адаптивного спорту для ветеранів бойових дій, зокрема на формування рішучості, внутрішньої стійкості, відчуття досягнення та соціальної інтеграції [10; 14; 15; 20]. Окремий напрям досліджень присвячено ролі адаптивного спорту у трансформації самоідентичності ветеранів з інвалідністю: перехід від ідентичності «військовослужбовця» до ідентичності «спортсмена з інвалідністю» супроводжується зростанням самооцінки, зниженням рівня тривожності та формуванням нового відчуття «норми» [17]. Водночас дослідники наголошують на провідній ролі соціального складника: групова активність і контакт з іншими ветеранами, що пройшли подібний досвід, виступають ресурсом «соціального зцілення», компенсуючи втрату соціальних зв'язків після завершення військової служби [17].

Доведено, що участь у спорті та фізичній активності після травми корисна для відновлення самобутності ветеранів з інвалідністю, дозволяючи їм розвивати ідентичність після військової служби, одночасно відновлюючи зв'язок з аспектами їхнього попереднього військового статусу [11; 12]. Спорт надає ветеранам з інвалідністю можливість розкрити свій потенціал та налагодити позитивне життя після закінчення військової служби, заохочуючи їх знаходити нові змістовні стосунки та відчувати нове почуття задоволення [11; 14; 15].

Єдність, пов'язана з командною фізичною активністю, також відроджує почуття товариства, яке було поширене під час служби ветеранів у армії, допомагаючи їм знову відчувати зв'язок зі своєю колись важливою військовою ідентичністю та знову відчувати мотивацію до життя [10].

Державна Стратегія ветеранської політики України до 2030 року [8] наголошує на інклюзивності фізкультурно-спортивної діяльності ветеранів та членів їхніх сімей як на одному з пріоритетів. Водночас успішність реалізації цього пріоритету безпосередньо залежить від якості емпіричної бази, що описує реальний досвід ветеранської спільноти: яким шляхом ветерани приходять до адаптивного спорту, що мотивує їх продовжувати заняття, і яку організаційну модель спортивної реабілітації вони самі вважають найбільш прийнятною.

Попри наявність розвинених міжнародних методологій моніторингу (зокрема, щорічних опитувань Wounded Warrior Project у США [18; 19] та опитувань благодійного фонду Help for Heroes у Великій Британії [16] і Beit Halochem UK [13]), а також вітчизняних досліджень – соціологічного опитування «Образ ветерана» Українського ветеранського фонду [2] та дослідження «Радість руху» Центру ініціатив «Повернись живим» [9] – бракує комплексного аналізу саме траєкторії залучення українських ветеранів до адаптивного спорту: моменту й контексту першого контакту зі спортивною активністю, ієрархії мотиваційних чинників і бажаної організаційної моделі супроводу. Це особливо актуально в умовах триваючої війни за Незалежність України, коли потік новоприбулих до ветеранської спільноти осіб з пораненнями є постійним, а не завершеним.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Наукова робота виконана відповідно до Плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2026–2030 рр. за темою 1.1 «Концептуальні засади розвитку професійного, неолімпійського та адаптивного спорту в Україні з урахуванням міжнародного досвіду та національного контексту» (номер державної реєстрації 0126U003849) та темою «Науково-методичне забезпечення як інструмент імплементації інклюзивної фізкультурно-спортивної діяльності ветеранів війни і членів їх сімей» (номер державної реєстрації 0125U002028).

Мета дослідження – аналіз досвіду залучення ветеранів війни до занять адаптивним спортом задля визначення шляхів імплементації інклюзивності у фізкультурно-спортивну діяльність ветеранів війни і членів їхніх сімей в Україні.

Матеріали та методи дослідження

Учасники. Емпіричну основу розвідки становлять результати онлайн-опитування 112 ветеранів російсько-української війни, проведеного Національним університетом фізичного виховання і спорту України у 2025–2026 рр. До соціально-демографічного профілю ветеранів війни в анкету було включено демографічні (стать, вік) та соціальні (статус, наявність поранення, травми чи хвороби під час проходження військової служби, проходження етапу лікування та реабілітації) показники (табл. 1).

Процедура (організація дослідження). Дослідження проводилося методом онлайн-анкетування (Google Forms) протягом серпня 2025 – березня 2026 рр. Інструментарій включав 14 структурованих запитань із закритими відповідями, множинним вибором та елементами відкритих коментарів. Один з блоків в анкеті реконструює траєкторію залучення респондентів до адаптивного спорту. Критерії включення до вибірки: статус ветерана/ки російсько-української війни, підтверджений шляхом самоідентифікації. Критерії виключення: відсутність досвіду або інформації щодо адаптивного спорту. Збір даних здійснювався через мережі ветеранських організацій, реабілітаційних центрів та спортивних клубів. Дослідження відповідає принципам добровільності участі та анонімності.

Методи. Аналіз наукової літератури; індуктивний метод; синтез та узагальнення; методи математичної статистики (описова статистика (частоти, відсоткові розподіли)).

Результати. Задля відтворення процесу залучення ветеранів війни до занять адаптивним спортом важливо було

визначити концептуальне розуміння респондентів щодо поняття «адаптивний спорт». Серед чотирьох запропонованих дефініцій (усі визначення представлені відповідно до чинного законодавства України, Закону України «Про фізичну культуру і спорт») є найбільш суголосним для ветеранської спільноти: «спорт ветеранів війни», «адаптивний спорт», «фізкультурно-спортивна реабілітація», «спорт осіб з інвалідністю». Респонденти також мали змогу написати власне визначення. Релевантність визначень досвіду ветеранів війни дозволила з'ясувати, яка концепція адаптивного спорту (реабілітаційна, змагальна, ветераноорієнтована чи ширша інклюзивна) на практиці реалізується у напрямках фізкультурно-спортивної діяльності. Більшість респондентів обрали одне з чотирьох офіційних визначень, що свідчить про достатній рівень обізнаності в термінології (табл. 2). Три особи надали унікальні особисті відповіді.

Більша частина респондентів (36,6%) ідентифікує адаптивний спорт насамперед крізь призму ветеранського виміру – участі у спортивних заходах та відновлення здоров'я. Суттєва частка (25,9%) акцентує на реабілітаційній складовій частині адаптивного спорту без спортивних змагань. Значна частина респондентів (24,1%) розуміє визначення «адаптивного спорту» як залучення до занять фізичною культурою з метою відновлення та інтеграції у суспільство, і таким чином визначення адаптивного спорту на сьогодні тлумачиться в законодавстві. Лише 10,7% асоціюють поняття виключно зі спортом

вищих досягнень. Унікальні 2,7% відповідей («Займатися хоч чимось, що розвантажує психічний стан, покращує фізичну форму та надає хоч якесь відновлення після поранення. Бо, наприклад, я не знаю, де можна займатися адаптивним спортом для відновлення», «Всі позиції підходять під кожен період з початку поранення») виявляють проблему доступу до інформації ветеранів війни щодо можливостей для занять адаптивним спортом.

Результати опитування свідчать про перевагу тлумачення поняття «адаптивний спорт» як напряму спорту для функціонального та соціального відновлення ветеранської спільноти, що на сьогодні не відповідає законодавству і потребує нормативного врегулювання для «єдиної» мови професійної спільноти сфери фізичної культури і спорту, терапії та реабілітації, психології та ветеранської спільноти.

Вивчення попереднього спортивного досвіду ветеранів війни до поранення вивчався через закриті запитання (рис. 1).

Понад 60% ветеранів мали спортивний досвід до поранення або мобілізації, що є важливим чинником більш швидкого залучення до адаптивного спорту. Третина (33%) розпочали систематичні заняття вже у процесі відновлення, це підтверджує потенціал адаптивного спорту як терапевтичного інструменту навіть для тих, хто раніше не мав спортивного досвіду.

Визначення періоду (моменту) залучення до занять адаптивним спортом з'ясовувалося через закриті

Таблиця 1 – Соціально-демографічний профіль ветеранів війни (n=112)

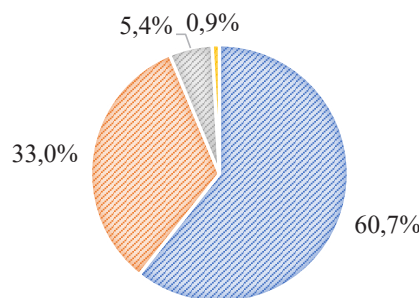
Характеристика	Категорія	n	%
Стать	Чоловіча	109	97,3
	Жіноча	3	2,7
Вік	18–25 років	2	1,8
	26–35 років	31	27,7
	36–45 років	45	40,2
	46–60 років	30	26,8
	60+ років	4	3,6
Статус	Демобілізований/а	84	75,0
	Діючий військовий	20	17,9
	Інший статус*	8	7,1
Поранення	Так	109	97,3
	Ні	3	2,7
Лікування	Так	106	94,6
	Ні	6	5,4
Реабілітація	Так	89	79,5
	Ні	23	20,5
Час після демобілізації (n=91)**	До 1 року	19	20,9
	1 рік	14	15,4
	1,5 року	25	27,5
	2+ роки	33	36,3

Примітка. * – категорія «Інший статус» включає осіб з інвалідністю внаслідок поранень, звільнених по ВЛК тощо

** – сума відповідей у підрозділі «Час після демобілізації» – 91 особа (7 демобілізованих не відповіли)

Таблиця 2 – Розподіл відповідей респондентів щодо розуміння поняття «адаптивний спорт»

Визначення	n	%
Спорт ветеранів війни – це напрям спорту, що забезпечує залучення ветеранів війни та членів їхніх сімей до занять фізичною культурою і спортом з метою відновлення їхнього здоров'я, їхньої психологічної та соціальної адаптації, підготовку та участь ветеранів війни у всеукраїнських, міжнародних та інших спортивних заходах та спортивних змаганнях	41	36,6
Фізкультурно-спортивна реабілітація – система заходів, розроблених із застосуванням фізичних вправ для відновлення здоров'я особи та спрямованих на відновлення і компенсацію за допомогою занять фізичною культурою і спортом функціональних можливостей її організму для поліпшення фізичного і психологічного стану	29	25,9
Адаптивний спорт – діяльність суб'єктів сфери фізичної культури і спорту спрямована на залучення осіб з інвалідністю та/або осіб з обмеженням повсякденного функціонування до занять фізичною культурою з метою сприяння відновленню для досягнення і підтримання соціальної та матеріальної незалежності, соціально-трудової адаптації та інтеграції у суспільство, сприяння фізичній, психологічній реабілітації, забезпечення можливості ведення самостійного способу життя та залученості до місцевої спільноти	27	24,1
Спорт осіб з інвалідністю – напрям спорту, пов'язаний з організацією та проведенням спортивних змагань з видів спорту осіб з інвалідністю та підготовкою спортсменів до цих змагань	12	10,7
Власне визначення / інше	3	2,7

- Мав/ла попередній досвід занять спортом (до поранення)
- Почав/ла займатися на етапі реабілітації або після поранення
- Не мав/ла досвіду занять спортом
- Почав активно під час служби

Рисунок 1 – Попередній спортивний досвід ветеранів війни (n=112)

запитання (множинний вибір) та зафіксувало часову точку залучення до адаптивного спорту (рис. 2).

Результати засвідчують відсутність єдиної траєкторії залучення до адаптивного спорту. Слід зауважити, що реабілітаційний та пост-цивільний періоди є майже рівноцінними у виборі ветеранів війни (39,3% та 37,5% відповідно), що підтверджує актуальність залучення до занять адаптивним спортом саме на етапі реабілітації і довгий період після служби. Початок занять уже після повернення у цивільне життя вказує на значний часовий розрив між отриманням поранення та систематичними заняттями спортом. Кожен п'ятий (22,3%) розпочав заняття вже під час лікування – ранній старт є досить поширеною практикою, що свідчить про зростання інтеграції спортивного складника у клінічний та реабілітаційний процеси. Водночас респонденти мали окрему думку на питання,

а саме: «Тренування розпочав через три дні після операції – ампутація лівої ноги вище коліна» (приклад стійкості та вмотивованості); «Не маю доступу до адаптивного спорту в Україні через відсутність державного фінансування лікування і був змушений їхати до Брюсселя» (підтверджує критичність проблеми); «Пробую відновитись самостійно на стадіоні» (вказує на дефіцит організованих програм); «Я не відновлювався через адаптивний спорт. А тренувався просто через те, що це було частиною життя до поранення і залишилося після», «Я у спорті все життя» (засвідчує вагому роль адаптивного спорту в житті ветеранів війни).

Обидва питання вербалізують центральну тезу якісного аналізу – «ветерани залучаються до адаптивного спорту після поранення незалежно від того, займалися раніше спортом чи ні» – та дозволяють перевірити припущення

про скорочення «шляху» до адаптивного спорту за наявності попереднього спортивного досвіду.

Мотиваційний аспект аналізувався шляхом контент-аналізу варіантів відповідей та відкритих коментарів (рис. 3).

Домінуючим мотиваційним чинником для ветеранів виступає вплив ветеранської спільноти (51,8%) – ветеранів, які розвивають адаптивний спорт серед ветеранів у своїй громаді, та побратимів, які вже займаються адаптивним спортом і активно просувають його серед своїх. Це підтверджує роль горизонтальних ветеранських мереж як важливого каналу залучення до занять. Значна частка

ветеранів (19,7%) вказує на власне, самостійне внутрішнє рішення – особливо серед тих, хто мав попередній спортивний досвід. Важливий вплив близьких людей та тих, хто пройшов шлях відновлення засобами адаптивного спорту (35,8%). Роль реабілітолога та медичного персоналу залишається невисокою (14,3%), що свідчить про розрив між медичною реабілітацією та спортивним відновленням, та співставна з позицією тренера як чинника мотивації. Серед поодиноких відповідей: «Ігри нескорених були метою, я хотів туди потрапити, бачив ролик, що ветерани мають світові адаптивні змагання», «Організації, які розвивають адаптивний спорт», «Знайома скинула

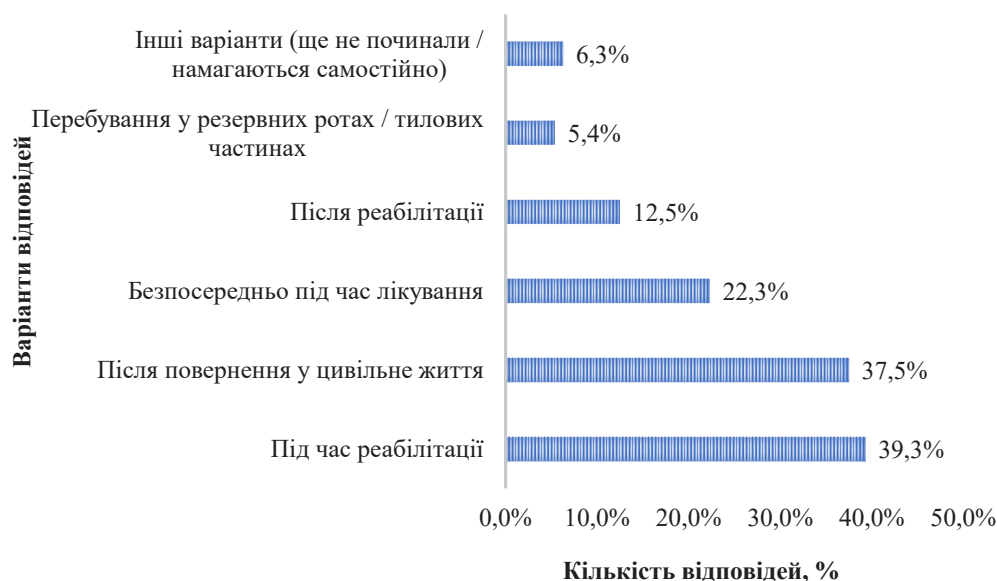

Рисунок 2 – Періоди залучення ветеранів війни до відновлення через адаптивний спорт (n=112)

Рисунок 3 – Ключові джерела мотивації ветеранів війни до занять адаптивним спортом (n = 112)

посилання у фейсбук на волейбол сидячи», «Життєва ситуація, розрив сім'ї» та інші розширюють діапазон впливів на ветеранів війни.

Мотиваційний потенціал горизонтальних ветеранських мереж є провідним внутрішнім ресурсом імплементації – ця закономірність є принциповою для проєктування спортивних програм для ветеранів війни: реєг-coaching модель (ветеран-тренер-ветеран) є природним та найефективнішим каналом залучення, що підтверджується досвідом США (Wounded Warrior Project) [18; 19], Великої Британії (Help for Heroes) [16] та Ізраїлю (мережа Beit Halochem) [13]. Для України це означає необхідність інституціоналізації ролі «спортивного амбасадора» у ветеранських громадах.

У процесі дослідження з'ясували, які зі спортивних програм (змагань) знайомі для ветеранів війни, або в яких з них вони брали участь (рис. 4).

Слід зазначити, що Invictus Games залишаються найвідомішою спортивною програмою серед ветеранів (65,2%). У квітні 2026 р. відзначалося 10-річчя руху Invictus в Україні, який на сьогодні об'єднує понад 50 тис. послідовників. Впізнаваними серед ветеранської спільноти також є міжнародні спортивні змагання Warrior Games (24,1%), що були започатковані у 2010 р. як спосіб відновлення та реабілітації поранених воїнів армії США (збірна України взяла участь вперше у 2022 р.); Marine Corps & Air Force Trials (21,4%) – щорічні спортивні змагання для поранених військовослужбовців і ветеранів Повітряних сил та Морської піхоти США (збірна України бере участь з 2024 р.); Spartan (para race) (21,4%) – забіг із перешкодами для спортсменів з ампутаціями та порушеннями опорно-рухового апарату, організований Spartan Ukraine. Вітчизняні програми – «Ігри Героїв», «ГАРТ», «Сильні України» – поступово стають упізнаваними, однак суттєво програють за охопленням міжнародним аналогам. Менш відомими залишаються регіональні та спеціалізовані програми. Це свідчить про необхідність активного медіапросування національних програм. Серед категорії відповіді «Інші» трапляються Strong Spirit's Games, «Звитяга Нескорених», «Північний форпост» тощо.

Опитування щодо можливостей і бажань долучитися до програм відновлення через адаптивний спорт передбачало декілька варіантів (рис. 5).

Найбільш затребуваними серед ветеранів війни (58,9%) є спортивні програми з адаптивного спорту, що передбачають змагання, навчально-тренувальний процес та комплексний супровід фахівців – реабілітологів, психологів, медиків, масажистів, тобто спортивні програми із супроводом міждисциплінарної команди. Серед вибірки 97,3% з респондентів мали поранення або травми, тому потреба у медико-спортивному, психологічному та реабілітаційному супроводі надзвичайно важлива. Ця модель відповідає міжнародному «золотому стандарту», зокрема, програмам Warrior Games (США), у яких поєднано спортивний складник з психологічним та реабілітаційним супроводом. Вагому частку (39,3%) займає бажання долучитися до програм, які сприяють професійному розвитку ветеранів/ок та пошуку професії (наприклад, Школа адаптивних тренерів або проєкт «Спортивні Амбасадори»). Це підтверджує затребуваність підготовки тренерів з адаптивного спорту і бажання самим стати тренерами.

Змагальні програми без тренувального супроводу (35,7%) та регулярні тренування з метою стати призером чи чемпіоном Паралімпійських ігор (32,1%) – ці два варіанти обирали переважно ветерани, які вже мали спортивний досвід (55,4% мали попередній досвід до служби) і чітку ціль – досягнення найвищого спортивного результату. Паралімпійський спорт показово частіше обирали молодші вікові групи (26–35 р.; 45%), ніж старші (46–60 р.; лише 17%). Це узгоджується із загальними закономірностями: молодші ветерани більше орієнтовані на спортивні досягнення, тоді як старші – на відновлення та соціалізацію.

Третина ветеранів (31,3%) готова тренуватися поруч із цивільними у звичайних спортивних секціях. Це важливий запит для організації інклюзивної фізкультурно-спортивної діяльності і вирішення питань соціальної інтеграції ветеранів війни без окремих «ветеранських просторів», а участі в звичайному спортивному житті суспільства.

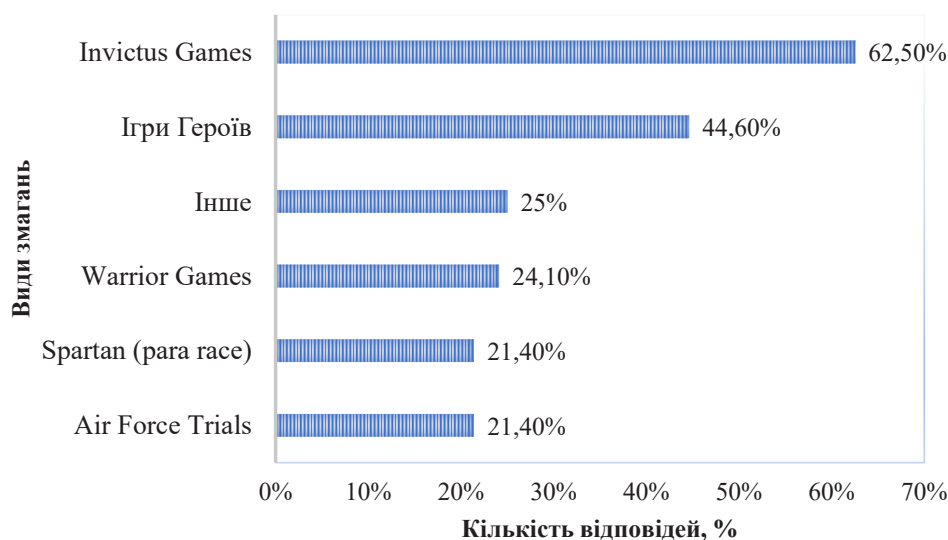
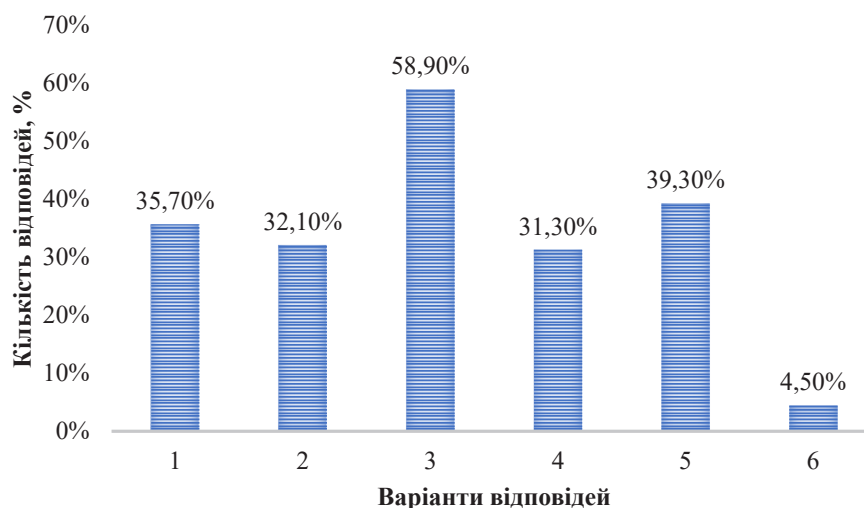

Рисунок 4 – Спортивні програми (змагання), з якими знайомі або брали участь ветерани війни (n = 112)

Отже, вибір ветеранської спільноти потребує інституційної підтримки держави і спортивних організацій щодо побудови найбільш затребуваної моделі «рівний – рівному», в якій поєднується відновлення ветеранів через адаптивний спорт із супроводом спеціалістів та професійна підготовка тренерів, що дозволить з повагою і довірою залучити більше ветеранів війни, і є надзвичайно цінним з погляду сталого розвитку системи.

Важливим питанням стало визначення напрямів перспективних можливостей для ветеранів війни, які допомогли розкрити заняття адаптивним спортом як засобом відновлення (рис. 6).

Три найпоширеніші відповіді – просування адаптивного спорту в громаді, організація секцій чи спортивних змагань (28,6%), створення громадських організацій і заняття організаційною, спортивною чи інформаційною

- 1 – змагальні програми, які не передбачають навчально-тренувальний процес;
 2 – регулярні тренування з метою стати призером чи чемпіоном Паралімпійських ігор;
 3 – спортивні програми з адаптивного спорту з комплексним супроводом;
 4 – інклюзивні спортивні секції у спортивних клубах або ДЮСШ;
 5 – програми, які сприяють професійному розвитку ветеранів/ок;
 6 – інші.

Рисунок 5 – Програми відновлення через адаптивний спорт (n = 112)

Рисунок 6 – Напрями перспективних можливостей для ветеранів війни після долучення до занять адаптивним спортом (n = 112)

діяльністю (23,2%) та тренерська діяльність (23,2%), що загалом близько 75% респондентів, засвідчують, що ветерани не лише хочуть отримувати державну допомогу для заняття адаптивним спортом, а і самі готові брати на себе відповідальність і розвивати адаптивний спорт для інших.

Кожен третій респондент розглядає адаптивний спорт як початок нового фаху – тренера (23,2%) або реабілітолога (9,8%), з яких таку відповідь обрало 44% ветеранів віком 36–45 років. Це найбільш фахово зрілий вік, коли людина вже має досвід, мотивацію і ще досить часу для нової кар'єри. Результати відповідей на такі питання анкети засвідчили, що 58,0% ветеранів війни відзначають критичний брак фахівців для тренувань з адаптивних видів спорту, які можуть адаптувати навчально-тренувальний процес під конкретну травму. Таким чином, запит на професійний розвиток ветеранів є не лише особистою кар'єрною амбіцією, а і об'єктивною відповіддю ветеранської спільноти на системний дефіцит кваліфікованих кадрів. Фахівці сфери фізичної культури і спорту мають ідентифікувати можливості ветеранської спільноти як «цінного ресурсу», який потребує інституційного оформлення – через акредитовані програми підготовки тренерів для адаптивного спорту.

Кожен п'ятий учасник (19,6%) бачить своє майбутнє у сфері публічного управління спортом, що свідчить про усвідомлення того, що зміни на рівні окремої громади є недостатніми – потрібна системна державна політика. Результати підтверджують наявність кадрового резерву для Міністерства у справах ветеранів України та Міністерства молоді та спорту України, що зацікавлені у розвитку ветеранської політики.

Частина респондентів (більше 10%) готові розпочати власну справу, започаткувати спортивний бізнес, стати спортивним менеджером для команд і зайнятися організацією, фандрейзингом та промоцією адаптивного спорту. Лише 4,5% опитуваних зазначили, що не мають жодних перспектив, пов'язаних з адаптивним спортом, проте з відкритих відповідей зрозуміло, що це відображення особливостей поточного життя в Україні: тривожність, невизначеність, концентрація на виживанні. Серед конкретних відкритих коментарів такі: «Адаптивний спорт дав можливість відновитися навіть більше, ніж я планував. Це дозволило мені проходити службу після навіть тяжкого поранення. На сьогодні служба в пріоритеті»; «Я працював

тренером до поранення. Зараз спорт для мене – це просто форма підтримки, не більше»; «Повномасштабна війна все змінила».

Залучення членів сімей до занять адаптивним спортом разом з ветеранами війни – окрема ціль ветеранської політики, і водночас найменш методично забезпечений її напрям. Питання анкети дозволяють уперше кількісно оцінити фактичну сімейну залученість у вибірці (рис. 7).

Разом із сім'єю займаються 45,5% респондентів (51 зі 112, включно з відповідями «періодично» та «рідко»); 54,5% – не залучають родину. Серед тих, хто займається спільно, переважають заняття з подружжям (31 згадка) і дітьми (26 згадок). Вільні відповіді вказують на структурний бар'єр: «зазвичай залучається виключно ветеран або особа з інвалідністю, і програми не розраховані на сім'ю». Отже, майже половина ветеранів вже практикує сімейний формат всупереч відсутності спеціальних програм, це попит, який державна система поки не обслуговує. Включення показника сімейної залученості до звітності адаптивних клубів і розробка методичних протоколів спільних тренувань видаються першочерговими кроками.

Дискусія. Отримані результати доцільно розглянути у контексті наявних міжнародних та національних емпіричних джерел, що дозволяє визначити, які закономірності залучення українських ветеранів до адаптивного спорту є універсальними, а які зумовлені специфікою активної фази війни за Незалежність України.

Так, щорічні опитування *Annual Warrior Survey* організації *Wounded Warrior Project* (США), які охоплюють понад 185 тис. зареєстрованих ветеранів, фіксують, що близько половини (42,7% за даними 2025 р.) відзначають, що використовують фізичну активність (наприклад, фізичні вправи, гольф, тренування у спортзалі, їзду на велосипеді тощо) як засіб або інструмент, що допомагає їм подолати стрес або проблеми емоційного чи психічного здоров'я [8]. Це узгоджується з результатами представленого дослідження: найбільш затребуваною серед ветеранів війни (58,9%) є спортивна програма з адаптивного спорту, що поєднує змагання, навчально-тренувальний процес та комплексний супровід реабілітологів, медиків, психологів і масажистів. Міждисциплінарна команда ефективніше зможе забезпечити фізичне і психологічне відновлення здоров'я. Іншими словами, в обох контекстах – американському та українському – попит на спорт як інструмент

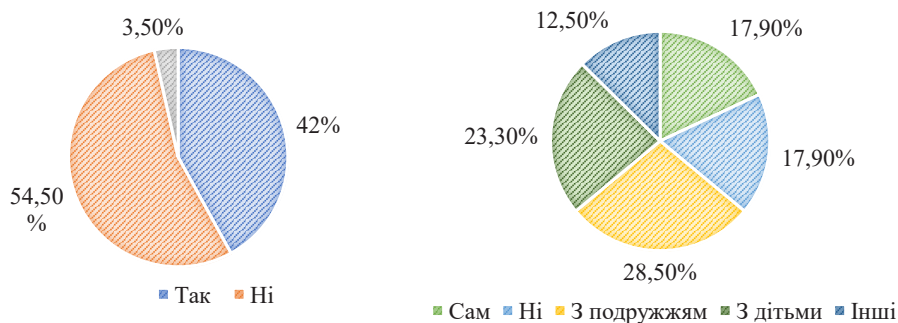

Рисунок 7 – Сімейний вимір адаптивного спорту (n = 112)

відновлення не відокремлюється від запиту на медико-психологічний супровід, що підтверджує універсальність моделі «спорт і реабілітація», втіленої, зокрема, у програмах *Warrior Games*.

Водночас є і суттєва відмінність. Опитування *Wounded Warrior Project* та дослідження благодійного фонду *Help for Heroes* у Великій Британії [9] проводяться щорічно серед ветеранів, які подолали бар'єр первинного доступу до системи підтримки держави. Натомість вибірка представленого дослідження сформована через мережі ветеранських організацій, реабілітаційних центрів і спортивних клубів без прив'язки до однієї інституції. Це дозволило зафіксувати момент первинного залучення. Зокрема, отриманий розподіл моментів залучення (22,3% – під час лікування, 39,3% – на етапі реабілітації, 37,5% – уже в цивільному житті) є фіксацією траєкторії доступу до адаптивного спорту.

Виявлена провідна роль горизонтальних ветеранських мереж (51,8% респондентів) як ключового мотиваційного чинника – модель «ветеран-побратим» (peer-to-peer) – безпосередньо узгоджується з висновками систематичних оглядів про роль соціальної підтримки в адаптивному спорті: контакт з іншими особами, що пройшли подібний досвід поранення, виступає ресурсом «соціального зцілення» та компенсує втрату фронтового товариства [4].

Соціологічне опитування «Образ ветерана» Українського ветеранського фонду за 2024–2025 рр. зафіксувало розрив між високим рівнем суспільної довіри до ветеранів (88–96%) і різким падінням задоволеності виконанням державних зобов'язань – з 69% у 2022 р. до 25% у 2024 р., а також 53% опитаних вважають програми підтримки ветеранів неефективними [10]. Водночас отримані дані свідчать не про лише опору на державну підтримку ветеранів війни, а і прояв громадянської активності: у представленому дослідженні більшість респондентів (близько 75%) виявили готовність самостійно розвивати адаптивний спорт у власній громаді – як тренери, організатори чи засновники громадських ініціатив, що відповідає логіці горизонтальних мереж «рівний – рівному», описаних вище.

Дослідження Центру ініціатив «Повернись живим» «Радість руху. Як адаптивний спорт допомагає ветеранам та ветеранкам відновитися» (2024–2025) стало першою в Україні спробою якісного осмислення впливу адаптивного спорту на якість життя ветеранів війни [11]. Серед висновків дослідження є такий, що реабілітаційні центри є «точкою входу» в адаптивний спорт для більшості ветеранів після поранення [11], що безпосередньо корелює з результатами представленого дослідження: реабілітаційний (39,3%) та пост-цивільний (37,5%) періоди є практично рівноцінними каналами залучення, а кожен п'ятий ветеран (22,3%) розпочинає заняття вже на етапі лікування. Це підтверджує спостереження «Повернись живим», що момент і характер взаємодії зі спортом саме під час медичного супроводу формує подальше ставлення ветерана до адаптивного спорту як інструмента відновлення.

Якісні дані дослідження «Повернись живим» про спільні заняття спортом як «точку перетину військової та цивільної культур» і простір для безпечного спілкування

без необхідності пояснювати досвід поранення [11] змістовно співвідносяться з відкритими коментарями респондентів представленого дослідження щодо ролі побратимства та особистого прикладу інших ветеранів.

Проведене дослідження має декілька обмежень, які слід враховувати під час інтерпретації результатів. По-перше, вибірка ($n = 112$) сформована методом неймовірного («снігової кулі») добору через мережі ветеранських організацій, реабілітаційних центрів і спортивних клубів, що зумовлює завищене представлення осіб, які вже певним чином дотичні до адаптивного спорту або спортивної інфраструктури, і обмежує можливість поширення результатів на всю генеральну сукупність ветеранів війни в Україні, чисельність якої перевищує 1,7 млн осіб. По-друге, гендерний дисбаланс вибірки (97,3% чоловіків) не дозволяє повноцінно врахувати специфічний досвід жінок-ветеранок, частка яких у генеральній сукупності, хоча й менша, продовжує зростати. По-третє, порівняння з міжнародними опитуваннями (*Wounded Warrior Project*, *Help for Heroes*) має оглядовий, а не статистичний характер через відмінності в методології формування вибірок, інструментарії та національний контекст, що унеможливорює пряме статистичне порівняння показників.

Висновки. Аналіз досвіду залучення ветеранів війни для занять адаптивним спортом засвідчив такі ключові закономірності:

1. У ветеранській спільноті відсутнє уніфіковане концептуальне розуміння поняття «адаптивний спорт». Така термінологічна неоднорідність потребує нормативного регулювання та формування єдиної мови для фахівців у сфері фізичної культури і спорту, реабілітації та психології.

2. Більшість ветеранів (понад 60%) мали спортивний досвід до поранення або мобілізації, що є значущим чинником більш швидкого повернення до рухової активності. Водночас третина (33%) розпочала систематичні заняття у процесі відновлення, що підтверджує терапевтичний потенціал адаптивного спорту навіть для осіб без попередньої спортивної підготовки. Траєкторія залучення до адаптивного спорту є варіативною й індивідуальною, потребує забезпечення безперервності спортивного супроводу на всіх етапах – від клінічного відновлення до соціально-інтеграційного. Провідним мотиваційним чинником для ветеранів служить горизонтальний вплив ветеранської мережі: побратими та ветерани-амбасадори, які особистим прикладом просувають адаптивний спорт у громадах.

3. Найбільш затребуваною організаційною моделлю є спортивна програма з адаптивного спорту із комплексним супроводом та залученням міждисциплінарної команди – реабілітологів, медиків, психологів, масажистів. Причому третина ветеранів виявила готовність тренуватися разом із цивільними в інклюзивних секціях, що підтверджує запит на повноцінну соціальну інтеграцію, а не відокремлений «ветеранський простір».

4. Ветерани вважають адаптивний спорт не лише засобом особистого відновлення, а й як відправну точку для суспільно значущої діяльності: більшість респондентів висловили готовність просувати адаптивний спорт у своїй громаді, займатися тренерською діяльністю або

організаційною роботою. Водночас більше половини опитаних зафіксували критичний брак кваліфікованих фахівців, здатних адаптувати тренувальний процес під конкретну травму. Опитування зафіксувало попит ветеранів війни (більше половини опитаних) на залучення членів їхніх сімей до спільних занять, проте на державному рівні практично відсутні спеціальні програми, які задовольняють цю потребу.

Таким чином, аналіз досвіду залучення ветеранів війни до занять адаптивним спортом засвідчив як значний внутрішній потенціал ветеранської спільноти – мотиваційний, кадровий та організаційний, так і системні бар'єри: термінологічну неузгодженість, розрив між медичною

реабілітацією та спортивним відновленням, дефіцит фахівців і обмежений доступ до інформації. Усунення цих бар'єрів потребує цільової державної політики, побудованої на моделі «рівний – рівному» та інфраструктури, забезпеченої кадровими й інформаційними ресурсами. Ветеранська спільнота є унікальним людським капіталом, який держава та громадянське суспільство мають підтримувати, в тому числі через заняття адаптивним спортом.

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні впливу адаптивного спорту на добробут та життя загалом ветеранів війни в Україні.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють, що відсутній будь-який конфлікт інтересів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Адміністративні дані в значенні Закону України «Про державну статистику», що збираються Міністерством у справах ветеранів України. Набори даних – Портал відкритих даних. Головна сторінка – Data.gov.ua. URL: <https://data.gov.ua/dataset/034f43a4-133a-498f-8478-6076ed1013e4>
2. Аналітика. Ветеранський фонд (Поруч з ветераном). URL: <https://veteranfund.com.ua/analitics/>
3. Маринич В. Спортивні переваги ветеранів війни: аналіз вибору адаптивних видів спорту. Молодь та олімпійський рух : Зб. тез доп. XIX Міжнар. конф. молодих вчен., м. Київ, 14 трав. 2026 р. Київ, 2026. С. 33–34. URL: https://uni-sport.edu.ua/images/documents/Osvita/%D0%97%D0%91%D0%86%D0%A0%D0%9D%D0%98%D0%9A_%D0%A2%D0%95%D0%97_%D0%9C%D0%9E%D0%9B%D0%9E%D0%94%D0%AC_14052026.pdf
4. Маринич В., Когут І. Аналіз нормативно-правових документів, що регулюють права ветеранів війни та членів їхніх сімей у процесі фізкультурно-спортивної діяльності. Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних Сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України : тези IX Міжнар. науково-практ. конф., м. Київ, 27 листоп. 2025 р. Київ, 2025. С. 346–351. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17720181>
5. Маринич В., Когут І. Концепт імплементації інклюзивності у фізкультурно-спортивну діяльність ветеранів війни та членів їхніх сімей. *Sport Science Spectrum*. 2025; 3: 65–72. <https://doi.org/10.32782/spectrum/2025-3-10>
6. Маринич В., Когут І. Національний досвід моніторингу інклюзивності фізкультурно-спортивної діяльності для ветеранів війни і членів їхніх сімей. *Sport Science Spectrum*. 2026. № 1. С. 85–95. <https://doi.org/10.32782/spectrum/2026-1-11> (дата звернення: 06.04.2026).
7. Маринич В., Когут І. Міжнародний досвід організації інклюзивної фізкультурно-спортивної діяльності для ветеранів і членів їхніх сімей. *Sport Science Spectrum*, 2025. 4, 47–57. <https://doi.org/10.32782/spectrum/2025-4-7>
8. Про схвалення Стратегії ветеранської політики на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2024–2027 роках : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 29.11.2024 № 1209-р : станом на 26 листоп. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1209-2024-p#Text>
9. «Радість руху. Як адаптивний спорт допомагає ветеранам та ветеранкам відновитися»: перше в Україні дослідження у цій сфері. Центр Ініціатив ПЖ. URL: <https://cbacenter.ngo/page/radist-ruhu-ia-k-adaptivnii-sport-dopomagaie-veteranam-ta-veterankam-vidnovitisia>
10. Caddick N., Smith B. The impact of sport and physical activity on the well-being of combat veterans: A systematic review. *Psychology of Sport and Exercise*. 2014. Vol. 15. No. 1. P. 9–18. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2013.09.011>
11. Fakolade A. O., Latimer-Cheung A. E., Shirazipour C. H. Quality participation: Perspectives of physical activity service providers for veterans with disabilities. *Disability and Health Journal*. 2021. Vol. 14. No. 3. P. 101094. <https://doi.org/10.1016/j.dhjo.2021.101094> (дата звернення: 25.06.2026).
12. Hammond L. M. The influences of participation in an Elite Paralympic Military Program on the self-identity of active duty service members with acquired disabilities : Unpublished doctoral dissertation. West Virginia University. *The Research Repository @ WVU*. 2019. URL: <https://researchrepository.wvu.edu/etd/5744>
13. Home – Beit Halochem UK. *Beit Halochem UK*. URL: <https://bhuk.org/>
14. Psychosocial outcomes of an inclusive adapted sport and adventurous training course for military personnel / D. Carless et al. *Disability and Rehabilitation*. 2013. Vol. 35. No. 24. P. 2081–2088. <https://doi.org/10.3109/09638288.2013.802376>
15. Reflections on recovery, rehabilitation and reintegration of injured service members and veterans from a bio-psychosocial-spiritual perspective / M. Besemann et al. *Canadian Journal of Surgery*. 2018. P. S219–S231. <https://doi.org/10.1503/cjs.015318>
16. The Heroes Project. *The Heroes Project*. URL: <https://theheroesproject.org/>
17. Unveiling the Influence of Competitive Sports on the Sense of Self and Identity of Disabled Veterans : A Systematic Review and Mixed-Methods Synthesis / A. Hendrick et al. *Identity*. 2024. P. 1–19. <https://doi.org/10.1080/15283488.2024.2346257>
18. Veteran Statistics & Facts – Warrior Survey / WWP. *Veterans Charity – Non Profit Organization for Veterans*. URL: <https://www.woundedwarriorproject.org/mission/warrior-survey>
19. Veterans Charity – Non Profit Organization for Veterans. URL: <https://www.woundedwarriorproject.org/>
20. Well-Being, Resilience and Social Support of Athletes with Disabilities : A Systematic Review / T. Mira et al. *Behavioral Sciences*. 2023. Vol. 13. No. 5. P. 389. <https://doi.org/10.3390/bs13050389>

REFERENCES

1. Administratyvni dani v znachenni Zakonu Ukrainy "Pro derzhavnu statystyku", shcho zbyrautsia Ministerstvom u spravakh veteraniv Ukrainy. Nabory danykh – Portal vidkrytykh danykh. Holovna storinka – Data.gov.ua. Retrieved from: <https://data.gov.ua/dataset/034f43a4-133a-498f-8478-6076ed1013e4> (data zvernennia: 24.06.2026).
2. Analitika. Veteranskyi fond (Poruch z veteranom). Retrieved from: <https://veteranfund.com.ua/analitics/> (data zvernennia: 27.12.2025).
3. Marynych, V. (2026). Sportyvi preferentsii veteraniv viiny: analiz vyboru adaptivnykh vydiv sportu. *Molod ta olimpiyskyi rukh*: Zb. tez dop. XIX Mizhnar. konf. molodykh vchen., m. Kyiv, 14 trav. 2026 r. Kyiv. S. 33–34. Retrieved from: https://uni-sport.edu.ua/images/documents/Osvita/%D0%97%D0%91%D0%86%D0%A0%D0%9D%D0%98%D0%9A_%D0%A2%D0%95%D0%97_%D0%9C%D0%9E%D0%9B%D0%9E%D0%94%D0%AC14052026.pdf
4. Marynych, V., Kohut, I. (2025). Analiz normatyvno-pravovykh dokumentiv, shcho rehuliuut prava veteraniv viiny ta chleniv yikhnikh simey v protsesi fizkulturno-sportyvnoi diialnosti. *Suchasni tendentsii ta perspektivy rozvytku fizychnoi pidhotovky ta sportu Zbroynykh Syl Ukrainy, pravookhoronnykh orhaniv, riativnykh ta inshykh spetsialnykh sluzhb na shliakhu yevroatlantychnoi intehtatsii Ukrainy*: Tezy IX Mizhnar. naukovoprakt. konf., m. Kyiv, 27 lystop. 2025 r. Kyiv. S. 346–351. <https://doi.org/10.5281/zenodo.17720181>
5. Marynych, V., Kohut, I. (2025). Kontsept implementatsii inkluzivnosti u fizkulturno-sportyvnu diialnist veteraniv viiny ta chleniv yikhnikh simey. *Sport Science Spectrum*. 3: 65–72. <https://doi.org/10.32782/spectrum/2025-3-10>
6. Marynych, V., Kohut, I. (2026). Natsionalnyi dosvid monitoryngu inkluzivnosti fizkulturno-sportyvnoi diialnosti dlia veteraniv viiny i chleniv yikhnikh simey. *Sport Science Spectrum*. № 1. S. 85–95. <https://doi.org/10.32782/spectrum/2026-1-11> (data zvernennia: 06.04.2026).

7. Marynych, V., & Kohut, I. (2025). Mizhnarodnyi dosvid orhanizatsii inkluzivnoi fizkulturno-sportyvnoi diialnosti dla veteraniv i chleniv yikhnikh simej. *Sport Science Spectrum*, 4, 47–57. <https://doi.org/10.32782/spectrum/2025-4-7>
8. Pro skhvalennia Stratehii veteranskoi polityky na period do 2030 roku ta zatverdzhennia operatsiinoho planu zakhodiv z yii realizatsii u 2024–2027 rokakh: Rozporiadzh. Kab. Ministriv Ukrainy vid 29.11.2024 № 1209-r: stanom na 26 lystop. 2025 r. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1209-2024-p#Text>
9. „Radist rukhu. Yak adaptyvnyi sport dopomahaie veteranam ta veterankam vidnovytisia”: pershe v Ukraini doslidzhennia u tsii sferi. Tsentr Initsiatyv PZh. Retrieved from: <https://cbacenter.ngo/page/radist-ruxu-iak-adaptivnii-sport-dopomagaje-veteranam-ta-veterankam-vidnovitisia>
10. Caddick, N., Smith, B. (2014). The impact of sport and physical activity on the well-being of combat veterans: A systematic review. *Psychology of Sport and Exercise*. Vol. 15. No. 1. P. 9–18. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2013.09.011>
11. Fakolade, A. O., Latimer-Cheung, A. E., Shirazipour, C. H. Quality participation: Perspectives of physical activity service providers for veterans with disabilities. *Disability and Health Journal*. 2021. Vol. 14. No. 3. P. 101094. <https://doi.org/10.1016/j.dhjo.2021.101094>
12. Hammond, L. M. (2019). The influences of participation in an Elite Paralympic Military Program on the self-identity of active duty service members with acquired disabilities: Unpublished doctoral dissertation. West Virginia University. The Research Repository @ WVU. Retrieved from: <https://researchrepository.wvu.edu/etd/5744>
13. Home – Beit Halochem UK. *Beit Halochem UK*. Retrieved from: <https://bhuk.org/>
14. Carless, D. et al. (2013). Psychosocial outcomes of an inclusive adapted sport and adventurous training course for military personnel. *Disability and Rehabilitation*. Vol. 35. No. 24. P. 2081–2088. <https://doi.org/10.3109/09638288.2013.802376>
15. Besemann, M. et al. (2018). Reflections on recovery, rehabilitation and reintegration of injured service members and veterans from a bio-psychosocial-spiritual perspective. *Canadian Journal of Surgery*. P. S219–S231. <https://doi.org/10.1503/cjs.015318>
16. The Heroes Project. *The Heroes Project*. Retrieved from: <https://theheroesproject.org/>
17. Unveiling the Influence of Competitive Sports on the Sense of Self and Identity of Disabled Veterans: A Systematic Review and Mixed-Methods Synthesis / A. Hendrick et al. Identity. 2024. P. 1–19. Retrieved from: <https://doi.org/10.1080/15283488.2024.2346257>
18. Veteran Statistics & Facts – Warrior Survey / WWP. Veterans Charity – Non Profit Organization for Veterans. Retrieved from: <https://www.woundedwarriorproject.org/mission/warrior-survey>
19. Veterans Charity – Non Profit Organization for Veterans. Retrieved from: <https://www.woundedwarriorproject.org/>
20. Well-Being, Resilience and Social Support of Athletes with Disabilities: A Systematic Review / T. Mira et al. *Behavioral Sciences*. 2023. Vol. 13. No. 5. P. 389. <https://doi.org/10.3390/bs13050389>

Дата першого надходження статті до видання: 24.05.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 19.06.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 17.09.2026

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ

Маринич В., <https://orcid.org/0000-0003-2784-680X>, vmarynych@uni-sport.edu.ua

Когут І., <https://orcid.org/0000-0002-3042-2189>, kohut.iryana@uni-sport.edu.ua

Національний університет фізичного виховання і спорту України, 03150, Київ, вул. Фізкультури, 1, Україна.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

Marynych V., <https://orcid.org/0000-0003-2784-680X>, vmarynych@uni-sport.edu.ua

Kohut I., <https://orcid.org/0000-0002-3042-2189>, kohut.iryana@uni-sport.edu.ua

National University of Ukraine on Physical Education and Sport, 03150, Kyiv, Fizkul'tury str., 1, Ukraine.